

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: s.sof@regeringskansliet.se

Remiss av departementsstencilen Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem (Ds 2023:20)

(dnr S2023/02179)

Med anledning av den departementsstencil som anges i rubriken har förvaltningsrätten, utifrån de aspekter domstolen har att beakta, följande synpunkter:

Förslagen avser utökade särskilda befogenheter, främst i fråga om inskränkningar i rätten att stå i förbindelse med en annan person genom elektronisk kommunikation och att använda elektroniska kommunikationstjänster samt att ta emot besök, avseende de som tvångsvårdas enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVU, och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, samt genomgår särskild ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU, i SiS-hem. Det kan noteras att direktiven till utredaren även omfattat bl.a. att överväga och ta ställning till om elektronisk övervakning ska få användas inom SiS institutioner och institutionsområde för dem som verkställer sluten ungdomsvård i syfte att förhindra avvikningar, att överväga och ta

ställning till om användning av elektronisk övervakning vid vård enligt LVU på de särskilda ungdomshemmen i vissa fall ska kunna användas vid vistelse utanför institution, och att utarbeta författningsförslag med anledning av ställningstagandena, men att det inte redovisas några överväganden, ställningstaganden eller författningsförslag i dessa delar.

Utredaren har haft i uppdrag att bl.a. ta ställning till om säkerhetsklasser i SiS-hem ska författningsregleras och undersöka om utökade särskilda befogenheter avseende dem som tvångsvårdas bör kopplas till säkerhetsklasserna samt utarbeta författningsförslag med anledning av ställningstagandena. Utredaren har föreslagit att utökade särskilda befogenheter ska kopplas till förhöjd säkerhetsklassificering i SiS-hem, men inte lämnat något författningsförslag beträffande själva klassificeringen eller placeringen (jfr 2 kap. 4 § fängelselagen [2010:610]), vilket gör det svårt att bedöma vilken närmare personkrets av tvångsvårdade som kan komma att omfattas av den föreslagna regleringen om utökade särskilda befogenheter i SiS-hem. Detta behöver klargöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet, i första hand genom författningsreglering. I det sammanhanget bör skillnaderna i fråga om behovet av utökade särskilda befogenheter, framför allt i fråga om kontroll av elektronisk kommunikation och besök, mellan dem som tvångsvårdas respektive genomgår sluten ungdomsvård ytterligare belysas.

Vidare har utredaren haft i uppdrag bl.a. att bedöma och redogöra för förslagets ekonomiska och andra konsekvenser för bl.a. det allmänna. Konsekvenserna för allmän förvaltningsdomstol har emellertid inte alls belysts. Förslagen kan förväntas öka måltillströmningen i och kostnaderna för allmän förvaltningsdomstol. Den närmare arten och omfattningen av detta behöver belysas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Utredaren har föreslagit undantag i fråga om kontroll av elektronisk kommunikation och besök mellan den enskilde och *en advokat* som biträder denne i en rättslig angelägenhet (föreslagna 33 c och 33 g §§ LVM, 15 g och 15 k §§ LVU samt 16 b och 16 f §§ LSU). Till offentligt biträde får förordnas en advokat eller – vilket är vanligt i mål enligt LVM och LVU – en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget (se 5 § lagen [1996:1620] om offentligt biträde). De föreslagna undantagen bör därför såvitt avser LVM och LVU avse elektronisk kommunikation och besök mellan den enskilde och *den som biträder denne* i en rättslig angelägenhet; alternativt *det offentliga biträde eller den offentlige försvarare* etc.

När det gäller inskränkningar i rätten att stå i förbindelse med en annan person genom elektronisk kommunikation och att använda elektroniska kommunikationstjänster samt att ta emot besök föreslås att den nuvarande begränsningen att beslut gäller högst 14 dagar ersätts av beslut som är obegränsade i tid men som ska omprövas inom 30 dagar (föreslagna 33 d och 33 h §§ LVM, 15 h och 15 l §§ LVU samt 16 c och 16 g §§ LSU). Som skäl för dessa förslag anges bl.a. att det ibland inte räcker att besluta om 14 dagars inskränkning. I sådana fall fattas vanligtvis förnyade beslut. Hur den föreslagna regleringen motiverats förefaller inte genomtänkt och i vart fall är motiveringen inte övertygande. Eftersom besluten föreslås bli tidsobegränsade upphör inskränkningarna inte heller förrän det beslutas, dvs. för att inskränkningarna ska upphöra att gälla krävs en aktiv åtgärd från myndighetens sida. En underlåtenhet att inom 30 dagar ompröva besluten får alltså inte i sig någon rättsföljd. Detta avviker från nuvarande reglering och även från motsvarande regleringar av särskilda befogenheter i annan tvångsvårdslagstiftning utan att det kommit fram att det är motiverat. Frågan bör därför bli föremål för ytterligare och fördjupade överväganden innan förslagen i denna del kan tillstyrkas. Som jämförelse kan nämnas att chefsöverläkaren enligt 20 b § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, LPT, får besluta att inskränka

en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster och att ett sådant beslut enligt 22 b § LPT gäller högst två månader eller, om patienten är under 18 år, högst en vecka. Övervägandena bör även omfatta frågan om den enskildes rätt till offentligt biträde vid överklagande av beslut om föreslagna inskränkningar. Som jämförelse kan nämnas att den enskilde enligt 38 a § första stycket 5 LPT ska förordnas offentligt biträde i mål som gäller beslut om inskränkning enligt 20 b § LPT. Motsvarande reglering bör av flera skäl och utöver vad som följer av 39 § fjärde stycket LVU övervägas vid överklagande av beslut om de inskränkningar som nu föreslås, inte minst eftersom besluten föreslås kunna bli mer ingripande för den enskilde än vad som tidigare varit fallet. De som blir föremål för dessa åtgärder är ofta unga och utsatta, vilket motiverar förordnande av offentligt biträde.

Det här remissvaret har beslutats av lagmannen Lennart Furufors efter föredragning av rådmannen Elin Lindqvist.

Lennart Furufors
lagman